

Момир Булатовић

МАЊЕ ОД ИГРЕ
ВИШЕ ОД ЖИВОТА

M
Vukotić
Media

јун, 2021.

Момир Булатовић

МАЊЕ ОД ИГРЕ
ВИШЕ ОД ЖИВОТА

M
Vukotić
Media

јун, 2021.

*Нади, Нини и Бошку
који свему дају њуни смисао*

РЕЧ АУТОРА

Времена у којима живимо учинила су да, *још*ово без *ст*варној изузеткa, све *п*остане *п*оли*т*ика, а свако од нас *п*оли*т*ичар. То, наравно, нема никакве везе са Лењиновом замишљу о куварици као врсном *д*ипломат*и*. Прије свега, ради се о изразу дубоке забрину*т*ости за судбину своје земље и своје *п*ородице. Дилема о *т*оме *ш*та нас чека у *н*епосредној будућности није лишен ни овај ау*т*ор иако би, *п*о *р*ас*п*оложивим информацијама, *п*ослу који обавља и људима са којима сарађује, *т*ребало да буде у *п*ривиле*г*ованом *к*ру*г*у обавијеш*т*ених и у*п*ицајних.

Но, у*п*ркос *т*оме, *т*оком *ј*ош*о*во *ј*едно*г*одиш*н*е*т* *б*илежења ових у*п*исака и размишљања, ја заиста нијесам знао када ће, у којем виду, чак ни да ли ће у*п*ише, овај *р*уко*п*ис *б*и*т*и *д*ос*т*у*п*ан *ј*авности. *С*и*г*на, ове *ст*ранице *з*аси*т*урно неће *б*и*т*и *т*ешко *п*ре*п*ознати и *п*о *т*оме да су *п*исане изван *м*ира *у*добној *к*абине*т*а, најчешће за *в*ријеме *д*у*г*их и *д*осадних *с*једница, или *п*ак *п*реко *к*ољена у некој *х*отелској *с*оби, *а*виону или ау*т*омобилу.

Тако је *н*астајала *к*њи*г*а коју *д*оживљавам као израз дубоке у*н*у*п*рашње *п*о*т*ребе да себи и *д*ру*г*има објасним *ш*та се *т*о *д*есило са *ј*едним *р*елативно младим *ч*овјеком који је *м*ир *а*каде*м*ској *п*осла и *из*вјесности *У*ниверзитетске *к*аријере *з*амијенио *б*листавом и *у*би*т*ачном *п*оли*т*ичком *п*озорницом. Надам се да ће *ст*р*п*љиви *ч*и*т*алац, из *п*озадине свих *д*ешавања, *с*аставити *п*ричу о *и*деалима и *и*лузијама, о *у*ну*п*рашњим *п*ромјенама, *п*лаћеној *ц*ијени, *у*с*п*јесима и *п*оразима, *е*јици и *т*ра*г*ици *п*осла који, у *ст*вари, није *п*рофесија, већ *о*ш*т*имач *ц*јелоку*п*ној *ж*иво*т*а.

Наиме, на размеђи пољитичких свјетова, у времену када пољитика комунизма и пракса идеолошкој социјализма доживљава свој пољитички слом, на црногорској пољитичкој сцени се појавила не само малобројна скућина млађих људи који су изборили право да предводе и усмјеравају толико жељене и неопходне промјене.

У почетку је све било узбудљиво, привлачно и лијепо – пољитички истре. Недуго после тога, а у ствари бескрајно далеко од самог почетка, све се почело претварајући у своју супротност. Умјесто очекиване и сањане слободе, демократије, мира и најрећка, на пољитичком смо својих сукоба, нарастајућих страхова и надолазеће бијеге.

Ова књиџа, наравно, не може дати одговор на примамљиво питање утврђивања кривице за стање у којем јесмо и перспективе које нам пријети. Она, међутим, може да допринесе комплетирању слике о превирањима унутар земље за коју су нас дуго убјеђивали (а ми искрено вјеровали) да је најбољи од свих могућих свјетова. Када бисмо, другим ријечима, имали прилике да суочимо најмање десетак оваквих пољитичких „исповјести“, олакшано бисмо схватили шта нас је то у Југославији снашло, какве тријехе окајавамо и којој судбини треба да се повинујемо.

Управо због таквој основној мотиви ова књиџа неће бити никаква пољитичка пикантерија. Конкретне личности и догађаји, по правилу, у њој се помињу само као знак препознавања мјеста и радње. О њима, њиховим постојцима и ушисцима које су произвођили износим судове само када сам пољитички ситуран да су тако (барем за мене) одсликали неко ошће мјесто и Универзално понашање. Наравно, то налаже својеврсну итру временским хоризонтом и ошвара замку тумачења прошлости садашњим истинама. Ипак, зар није боље и поштенје одмах признати да истина коју видимо и саопштавамо није ошћа и једина, већ само једна од могућих? То је тако, ма колико бисмо жељели да будемо објективни.

У књиџи су, кроз низ крајних прича, нашли мјеста и догађаји које сам назвао сликама из свакодневне живошта. Сасвим је могуће да ни ови, тошво случајно изабрани и наређани фрагменти,

сами по себи не заслужују посебну пажњу. Међушим, када својом ујорношћу и неријетком бизарношћу поштану саставни дио живоша, када се увуку у мисао и душу, они макар и неосјетно поштају један од ојредјељујућих фактора цјелокућној понашања. Свјетан свих ризика које са собом носе, ове сам приче уврстио у књићу рачунајући, приче свећа, на блаонаклоношћ оних које ће ови редови, појућ мене и мени блиских људи, растужићи, насмијати или барем навести на размишљања.

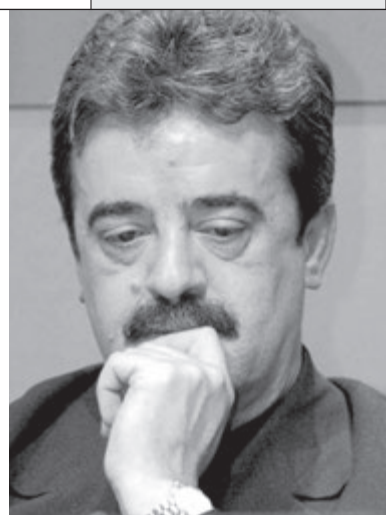
Коначно, шиме долазим до сошћивеној признања о рањивосћи овој цјелокућној шекста. Лоћка вишешћраначкој поличћичкој живоша несумњиво ће наћјерати бројне аућоре да зашиље ћера и изврше вивисекцију књиће. Но, шо је посао који им причада у удио и независно од овако крућној повода. Защо, уважавајући ћихово ћраво и обавезу, морам да јавно саошћћим да је ова књића, иако дошћућна свима, писана приче свећа за нећознашћој причаћеља који ће имати довољно сћрћљења да се суочи са мојим или заједничким истћинама, објаићењима, ћредрасудама или заблудама.

Уосћалом, мудросћ не само поличћичке, већ цћјелој живоша је да се иде својим ћушћем радујући се уколико на ћему има све више оних које воличће и цћјенищће. Оних до којих вам је искрено сћтало. Ошћали имају своје, бројне и чудне сћтазе. И, хвала свевишћњем шћто више нијесмо на једном једином ћушћу на којем нам је већ одавно било не само шћћесно, већ смо и неумићћно хрћили у блиски суноврашћ.

Септембар 1991. године

Момир БУЛАТОВИЋ

СЕБИ У ЈЕДРА

О СЕБИ

Титоград сам упознао и заволио тек после 1975. године. Мој отац, потпуковник ЈНА, пред сам крај своје каријере остварио је животну жељу сваког Црногорца – вратио се на родни праг и слободне тренутке користио да старој и запуштеној сеоској кући врати дух живота. Одлука да се преселимо у Титоград из Задра, у којем смо живјели пуних 15 година, није требало да узрокује веће породичне несугласице. Мој отац и његова мајка једва су чекали њену реализацију, моја мајка, као домаћица, била је у прилици да исказе само своје незадовољство, али не и да понуди иоле озбиљнији разлог да останемо у Задру, а ја сам, завршавајући гимназију, свакако био предодређен да мијењам мјесто боравка у потрази за економским факултетом. Мој старији брат је већ тада био на студијама у Сарајеву, тако да је био индиферентан према плановима за пресељење.

Ипак, у мени се рушио читав свијет. Задар и дан-данас сматрам најљепшим мјестом на кугли земаљској, а све значајно што сам у животу научио своје коријене вуче управо из њега. Тек сам касније, мада невољко, почео себи да признајем да 18 година живота не гарантује објективност, а посебно не сјећање на тај период живота. До тада сам о Црној Гори размишљао веома ријетко, али и онда крајње апстрактно и у низу не баш пријатних асоцијација. Наиме, знали смо доћи у посјету родбини, што је за мене значило сусрет са свијетом који се потпуно разликовао од онога којим сам био окружен. Отац је брата и мене присиљавао да се ошишамо по мјери која је важила у нашем селу. Сјећам се да смо неколико пута дошли до ивице правог сукоба када су очева прецизна мјерења указивала да се коса мора још скратити, а брат и ја одлучно одбијали да се даље излажемо заједљивим коментарима нашег задарског друштва.

На крају, увијек би побјеђивао аргумент јачега и сви бисмо исцрпљени, али и лијепо подшишани, сједали у наш „москвич“ и преваљивали тих 500 километара. Памтим да, упркос свему, никада нијесмо успјели избјећи коментаре сеоских мудрих глава, које су се питале зашто Саво пушта своје синове да носе толику косу. И онда су момци у Титограду имали фризуру у складу са модом, али то дуго није био ни најмањи разлог да отац промијени сопствено схватање о пристojности спољњег изгледа.

Боравци у Црној Гори били су прилика за упознавање са рођацима, али због своје краткоће нијесу допринијели да се, барем код мене, развије ишта више од љубазне наклоности према некоме кога сте једва препознали и за кога су вас подсјетили да вам је рођак. Претежно смо боравили по селима, гдје и данас нема текуће воде, а струја сваки час нестаје, тако да сам стално био испуњен бригом како да задовољим основне хигијенске потребе.

У свим тадашњим компарацијама Задар је односио убједљиву превагу. Уосталом, у њему сам живио од своје четврте године. Дуго, и на самом почетку прилично успјешно, бавио сам се пливањем, а свакодневно сам са дечкима играо кошарку. Бавио сам се и неком врстом глуме у гимназијској дружини и, уопште, чинило ми се да не треба тражити хљеба преко погаче. У Задру сам, такође, упознао и живот са оне друге, ненашминкане стране. Четири године сам преко љета радио у једном од најпознатијих ресторана. Једно вријеме тај је ресторан био отворен 24 сата дневно и, сасвим природно, окупљао све локалне и пролазне пијанице, кавгације, проститутке и пробисвјете. Наравно, било је и лијепог и угодног свијета, али никада у времену од 2 до 6 ујутро.

Будући да као породица нијесмо имали могућности за луксуз, а ресторани су тих година били један од прворазредних луксуза, у ресторан сам први пут ушао са својих 14 година и то да бих радио у њему. Иако су власници били наши породични пријатељи, схватио сам да то неће бити никаква олакшавајућа околност. Тако сам већ прве сезоне, због изузетно напорног и дуготрајног рада, зарадио благу деформацију кичме. Иначе, тај посао спомињем због снажног увјерења да сам захваљујући њему, од раних дана, постао реалиста и човјек кога тешко може да изненади ма какав расплет догађаја. Схватио сам, такође, да животна задовољства имају цијену која се мора платити, а да су мудри они који најбоље направе биланс између тренутних и дугорочних добитака и губитака.

Моја прва мјесечна плата била је ондашњих 100 хиљада динара. Де-

сет црвених новчаница које сам добио представљале су право богатство које сам усхићено стискао у шасти и након готово претрчаног пута донио до куће. Дуго ћу памтити осмијех моје мајке, који тек данас почињем да разумијевам, који ми је упутила уз благи пријекор што сам новац тако грчевито држао, услед чега је прва новчаница била потпуно мокра од зноја.

Као конобар сусретао сам и другове из гимназије који су, обучени за љетње вечерње изласке, били у статусу гостију и које сам, признајем, са изузетним напором, морао послужити са смијешком на лицу. Тјешо сам се да ће у животу бити прилике да се и сам проводим, а да је посао својеврсна припрема за касније ужитке. Због тога сам усавршавао стране језике, зарађивао новац и уживао када би неки гост у мени препознао гимназијалца или студента, погађајући да нијесам прави професионалац.

Наравно, преко љета на приморју раде многи момци и дјевојке, али из друштва у којем сам се тада кретао, ја сам био једини, што ми је давало посебан значај у осталом дијелу године. Томе сам, истина, доприносио често спомињући своју финансијску самосталност, иако се она, по правилу, исцрпљивала куповином гардеробе и школског прибора на почетку наставе.

У том узрасту и са осјећањима типичним за осамнаестогодишњака требало је да се преселим у Титоград.

Јул и август у Титограду су паклено врући мјесеци, тако да ми је нови град пожелио добродошлицу са преко 40 степени у хладу. Мало је рећи да сам био очајан. У граду, дословно, нијесам познавао никога. Чекајући почетак наставе на Економском факултету свега сам неколико пута изашао, најчешће у кино (ту се самоћа најмање види) и увијек се незадовољнији и несретнији враћао кући. Постојала је, чинило ми се, сасвим реална опасност да веома брзо и потпуно „подивљам“ и почнем да будем сам себи довољан за свађу. Ипак, претходна искуства учила су ме да треба да се стрпим и дам себи и другима још једну, можда праву шансу. На почетак предавања сам, ипак, закаснио три пуна дана. Доиста, редовно сам долазио на факултет, али никад нијесам смогао толико храбрости да некога од старијих колега упитам за амфитеатар гдје су били бруцоши. Касније су ми колеге причале да су ме запазили и тих дана по ходницима, али су из мог понашања закључили да сам потпуно незаинтересован за све што се око мене дешава. Дуго, дуго ми је требало да тек неким од њих признам потпуну збуњеност и изгубљеност коју сам, изгледа, вјешто скривао глумљеном ноншаланцијом.

Први утисци са факултета нијесу били богзна шта. Постојала су велика друштва студената, најчешће по градовима одакле су дошли, тако да се нас десетак „падобранаца“ спонтано и брзо удружило јер смо се лако препознали. Људи су, ипак, били веома присни и није прошло дуго, а мој биланс познанстава у Титограду је нарастао на импозантних неколико стотина. Но, настава није привлачила моју пажњу. У задарској гимназији сам стекао образовање којим сам, мада може звучати нескромно, одскакао од већине колега, а на факултету сам мјесецима слушао углавном оно што сам и раније знао.

Тако да је у мени сазрела одлука да се вратим у Задар и боравак у Титограду прогласим неуспјелим експериментом. Сви услови били су већ обезбијеђени. Смјештај, за почетак, код пријатеља, посао конобара као могућност да ванредно студирам економију у Загребу и, коначно, ако не и прво, дјевојка коју сам искрено волио и која је одобравала моје планове. Данима и сатима сам склапао мозаик свих животних ситуација које треба осмислити прије него ли се поздравим са родитељима и сједнем у аутобус.

Самосталност коју сам стварно имао и могућност да се доведем до самог краја истовремено ме је подсвјесно плашила. Био ми је потребан допунски мотив и схватио сам да то треба да буде породична свађа, успаничено одвраћање мојих родитеља, чиме би величина моје одлуке била потпуна и чиме бих добио коначни подстицај да, као несхваћен и омаловажен, ипак кренем сам у наслућивану неизвјесност.

Глумећи смиреност саопштио сам одлуку родитељима. Њихова почетна збуњеност потпуно се уклапала у мој сценарио, али даљи развој догађаја је показао колико сам их лоше познавао. Мој отац, дубоко забринут, али изузетно разуман и благ, позвао ме је у страну. Дуго је причао о томе како цијени моју самосталност и како зна да ја, упркос својим годинама, могу и знам да донесем праву одлуку. Подсјетио ме је да дан траје 24 сата и да се од једне идеје и једне намјере не живи. Подсјетио ме је, такође, како сам често знао обећавати себи да ћу постати нешто више од конобара којег може свака пијаница и будала да малтретира, а шеф штити тврдњом да је гост увијек у праву. Говорио је о мојим успјесима у школи, спорту и глуми, којима се, тада сам први пут то видио, и он сам искрено поносио. Због свега тога, рекао ми је, он прихвата моју одлуку и на крај памети му није да је покуша оспорити. Само ме моли, рекао је, да не одустајем прерано и да покушам да макар прву годину студија завршим у Титограду. Моја путовања до Задра и сталне телефонске разговоре спреман је финансирати, а будући да

нијесам одустао од намере да студирам, биће ми лакши препис са положеном годином. Шта ми је друго преостало него да га послушам и извршење своје намере помјерим за наредно љето.

Тако сам се факултету посветио са пуним жаром. И онда нам се, као и много пута у животу, иако мени то није било ни на крај памети, десило друго. Титоград, Универзитет и све људе почео сам да гледам очима човјека који не намјерава да остане. Будући да никада нијесам волио растанке, у мени се постепено будила носталгија и све сам чешће запажао лијепе стране града и људи са којима се, мислио сам, растајем. Када је дошло вријеме растанка, ја сам на њега готово потпуно заборадио.

Економија ме је заинтересовала па сам испите полагао са високим оцјенама и ухватио себе како нестрпљиво очекујем предмете са наредних година. Наравно, у међувремену су неке друге дјевојке показивале да и овдје може да се живи, услед чега сам Задар све више почео да доживљавам као прошлост, истина лијепу и незаборавну, али и неповратну.

На другој години студија понудили су ми да постанем сарадник студентског листа. Понуду сам са страхопоштовањем прихватио, а добијену новинарску књижицу сматрао једном од већих светиња. Убрзо сам, међутим, увидио да је то велика и јединствена прилика да се човјек увијек изнова забавља. Као све студентске редакције и наша је била потпуно „откачена“. Радили смо доста и мислили да смо у стању да промијенимо, ако не свијет, оно барем Универзитет. Међутим, ријетко смо кад успјели да направимо новине како треба. Свака генерација је откривала неке нове и велике истине, ударала их на сва звона не слутећи да су то већ урадили њихови претходници, или ће учинити насљедници, не признајући нико никоме ауторство над истином које стварно и није било. Годинама смо писали „убојите“ коментаре о неактивности омладинске и партијске организације, мизерном студентском стандарду и ламентирали над неспособношћу студената да се покрену и ураде нешто за себе и за друге. Са закашњењем од неколико година, пробудили смо се и почели да се понашамо као остала студентска штампа. Када смо са Универзитета прешли на друштво и почели да пишемо и објављујемо бодљикаве коментаре неки су се примјетно уозбиљили. То је за нас био знак да треба да наставимо да се забављамо још више.

Било је, наравно, много неподношљивих тема које су тих година биле обавезне за сваке новине. Сјећам се, на примјер, како смо једном до-

вели до ивице нервног слома тадашњег главног и одговорног уредника, јер ноћ прије предаје листа у штампу нијесмо испунили обавезне стране са Осмог конгреса СК Црне Горе. Да је број изашао без њих, он би одмах могао да узме радну књижицу, а уколико се лист не би појавио, резултат би био исти. Нас двојица који смо добили конгрес као радни задатак дуго смо се цјенкали ко ће приредити уводно излагање, а коме ће запасти дио дискусије. Други посао је био много незахвалнији и ризичнији јер смо могли да испустимо неког важног, а пренесемо неког споредног, чиме бисмо, сасвим ненамјерно, могли активирати цјелокупан политичко-полицијски погон. Тога је, наравно, био свјестан само уредник, а нама се баш фућкало за све. Тек уз другу флашу коњака смо се договорили да посао урадимо заједнички и текст је ујутру био у штампи. Успут буди речено, никада ми неће бити јасно како смо успјели да направимо те странице, а да се баш нико не побуни. Односно, како смо имали среће у зони тако високог ризика. У то вријеме, да подсјетим читаоце, новине су обиловале текстовима које вјероватно нико није читао и које је сваки професионални новинар третирао као нужно зло. Али, управо на њима је могла да вас снађе невоља. Безвољност којом су обично прављени могла је да доведе до грешака, које су, без изузетка, откривали управо они који су задужени за идеолошки мир и политичко чистунство.

Ни једна новина, па чак ни студентска, није смјела да гријеши на тим стварима. Сјећам се како смо уништили читав тираж броја којим смо читаоце, са неукусним закашњењем, обавјештавали да је умро друг Кардељ На свакој страни, у врху, огромним, масним словима, писао је текст: „Умро је друг Кардељ“. Само је на једној, иако смо хиљаду пута гледали, умјесто друг писало „дрг“. Због једног слова бачено је осам хиљада примјерака листа. Али, када је био у питању друг Кардељ, о таквим стварима се није смјело размишљати.

Паралелно са радом у новинама почео сам да се приближавам републичкој организацији младих. Убрзо су ми понудили да постанем професионални омладинац, што сам одбио прихватајући волонтерски политички ангажман. Тако сам добио додатну прилику да проширим круг познаника. Посебно ми се свиђало што сам, у то предстабилизацијско вријеме, почео често да путујем авионом и да присуствујем бројним састанцима и симпозијумима, који су бринули о идејно-политичким питањима васпитања и образовања младе генерације у Југославији. Неколико пута сам, по кључу или захваљујући познавању језика, нашу омладинску организацију представљао и на неким међународ-

ним скуповима. Морам да признам да сам се у том времену осјећао изузетно важним и паметним и да нијесам жалио ни времена ни труда да дам сопствени допринос писању бројних реферата и резолуција.

У међувремену сам изабран за проректора-студента на Универзитету. Ректор је тада био др Миљан Радовић, мој претходник на садашњој партијској функцији и професор код којег сам полагао испит на првој години. Колико су напорни и одговорни били задаци којима сам се посвећивао на честим путовањима по земљи, нека посвједочи чињеница да сам се за годину дана тог мандата удебљао пуних десет килограма. Једноставно, крајем 70-тих година мислили смо да живимо у најбољем од свих свјетова. Око нас је текло богатство иностраних кредита, који су рађали изобиље на сваком кораку.

Трезвени, а нажалост малобројни економисти све су гласније упозоравали да путеви којима се крећемо не воде нигдје осим у биједу, јер се троши будућност наредних генерација. На постдипломским студијама и сам сам почео да схватам драматичност ситуације у коју нас систем, својим конструкционим грешкама, законито гура. Руководилац студија посвећеног проблемима управљања развојем, професор Божидар Глушчевић, у Титоград је позвао најпознатије југословенске економисте који су тада били у статусу својеврсних интелектуалних полудисидената. Нас неколицина млађих колега имали смо срећу да се са њима упознамо и изван односа екс-катедра. Запањено смо улазили у бројне тајне система, који је, својим наглим осиромашењем и пропадањем, сам помагао да схватимо дотадашње заблуде и илузије. Сусретали смо се тада са неком другом, сада видим и знам – правом, економском науком и начином размишљања. Фотокопирали смо текстове и књиге, дискутовали о чланцима и теоријама, а добар број званично забрањених књига могао се пронаћи код нас.

Послије завршетка редовног студија пријавио сам се на конкурс за асистента на предмету „Политичка економија“. Како је процедура пријема трајала преко пола године, прихватио сам да радим у Студентском сервису, институцији чијем сам формирању у одређеној мјери допринео. Требало је да радим на уговарању послова умјесто колеге који је био у војсци. Понудили су ми да бирам између фиксне плате, или да она зависи од процента уговорених послова. Узео сам фиксну плату и већ први мјесец уговорио послове који би ми, да сам био паметнији и храбрији, донијели седам пута већи износ зараде. Будући да се радило о великој суми, разумљиво је било и моје разочарење. Стога сам, са још већим еланом, наставио да учим економију.

Рад са студентима испуњавао ме је искреним задовољством. Посао асистента био је идеалан у односу на начин живота који сам тада водио и обавезе у којима сам се затекао. Оних неколико сати обавезног рада са бруцошима продужавао сам честим дружењем и разговорима, нарочито са оним млађим колегама код којих сам уочавао збуњеност и недоумице са којима сам и сам започео студије. Иако сам, такође, на својој кожи осјетио пуни бесмисао ондашњег ангажовања у омладинској организацији, избјегавао сам да то директно саопштим својим наследицима. Чак сам ватрено подржавао неке њихове идеје и напоре, иако сам знао да ни они неће успјети у ономе у чему није успјела ни моја, нити претходне генерације. Али, и они су, по мени, имали право на сопствене заблуде, а нама је требало превише времена да уочимо макар неке конструкционе грешке у систему који и најбоље намјере законито преводи у велике глупости и промашаје.

Ипак, на личном плану био сам близак осјећању среће. Факултет за који ми је некад требало много храбрости да само прекорачим његов праг, постао је мој други дом. Радио сам посао који волим и имао прилику да стално учим. Захваљујући новинарству знао сам шта се дешава око мене и ко су главни актери тих збивања. Поред свега, имао сам довољно времена да будем млад и новца да то вријеме осмислим.

Тако су, готово непримјетно, текле године. Војска, женидба, подстанарство, дјеца и породица биле су нове карике у ланцу интимне људске среће. Посао ме је и даље испуњавао изузетним задовољством. Улазио сам у самосталне пројекте, објављивао текстове и радове и тек почињао да схватам колико је скромно моје знање у односу на сложеност феномена које изучава економска наука. На факултету сам проводио дане и ноћи, често у дугим и незаборавним разговорима у кабинету професора Глушчевића. Тај опсјенар изговорене ријечи сатима је привлачио нашу пажњу. Он је знао да прича о свему и све је на овом свијету могло да се доведе у везу са његовим објашњењима. Слушајући га годинама и сами смо почели да одрастамо. Не знам да ли му је то стварно био циљ, тек неколицину од нас је научио да мислимо својом главом и да се не слажемо са њим. И данас када о бројним питањима мислимо и говоримо потпуно другачије, када се не слажемо до мјере да нас третирају као политичке противнике, ја дубоко цијеним тог човјека. Он ми је помогао да мислим другачије и од својих учитеља. То не значи да је моја мисао боља и умнија. Не тражим, нити ми треба толико. Задовољан сам простом чињеницом да је моја, јер и то је изузетно много.